

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	–	פרק ראשון	–	(30x1)	–	30 נקודות
		פרק שני	–	(30x1)	–	30 נקודות
חלק II	–	פרק שלישי או פרק רביעי	–	(20x2)	–	40 נקודות
		סה"כ	–		–	100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.
במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות,
המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

40 נקודות $(3 \times \frac{1}{3} \times 13)$ –

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:

על שאלה אחת מהפרק הראשון, ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

שים לב: על שאלות אלה אין להשיב באמצעות העתקת משפטים מקטעי המקור.

1. קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בנימין זאב הרצל, תוצאות הקונגרס, 1897.

"אחת התוצאות החשובות של הקונגרס היא שנודע בעולם מה היא הציונות ומה היא רוצה, שלבני אדם יש עכשיו ידיעה נכונה על כוונותיה של הציונות.

כמו כן יש חשיבות לעובדה שהפעולות של תנועתנו נעשות לאור היום ולעיני כול. זקוקים אנו לאהדתן ולעזרתן של דעת הקהל בעולם ושל הממשלות הנוגעות בדבר.

אבל התוצאה הגדולה ביותר של הקונגרס היא זה: נתגלה כי לרעיון הלאומי היהודי יש כוח מאחד, העשוי ללכד את כל היסודות השונים של היהודים מבחינה לשונית, חברתית, דתית ומדינית ולעשותם גוף אחד. ניגודים מפלגתיים נעלמו כהרף עין עם הקריאה הראשונה של האומה, האחים מצאו זה את זה."

(מעובד על פי ב"ז הרצל, בפני עם ועולם [נאומים], הספרייה הציונית, תשכ"א, עמ' 132)

א. הסבר את שלושת ההישגים של הקונגרס הציוני הראשון, על פי דברי הרצל בקטע.

(12 נקודות)

ב. הצג את תכנית באזל (מטרה ואמצעים), והסבר במה היא מבטאת את השקפתו

הציונית של הרצל. (18 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

2. קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

מכתב של הרצל אל שגריר גרמניה בווינה (ידיד קרוב של קיסר גרמניה) משנת 1898.

"אני מבקש מאת השגריר שיפעל כדי שאתקבל להיאיון אצל הוד מעלתו קיסר גרמניה. אני סבור שדיבור של הקיסר עם הסולטן הטורקי יכול להצמיח תוצאות רצויות הן לגרמניה והן לסולטן הטורקי, ולתרום להתפתחות העניינים בשטחי האימפריה העותמאנית בעתיד. בייחוד הייתי רוצה להעיר את תשומת לבו של הקיסר לנקודות האלה:

- מכל מדינה יצאו היהודים, הגורמים לאיחשקט חברתי, כלכלי ופוליטי, וכך תיחלש האנטישמיות.
- התיישבות של יהודים רבים שהם בעלי השכלה ויוזמה כלכלית בשטח האימפריה תביא לה חיווק רב. לטורקיה תהיה תועלת ישירה – היהודים ישלמו תשלום כספי גבוה ואולי כך יסייעו לעניינים הכספיים, ותועלת עקיפה הודות לשיפור מצבה הכלכלי.
- התיישבות יהודים תביא בלי ספק להבראה של פינת המזרח העזובה והשוממת הזאת, להכנסת יסוד של תרבות גרמנית, ובאמצעותה תשמש כניסת היהודים בפועל גם מִגַן לנוצרים במזרח.
- למדינות אירופה יש אינטרסים באזור, בין השאר ביצירת דרך דרומית קצרה לאסיה באמצעות הקמת מסילת ברזל מהים התיכון אל המפרץ הפרסי. התיישבות יהודים באזור זה תוכל לסייע לקידום אינטרס זה.

אני מבקש מהוד מעלתו הקיסר שישמיע את הטענות האלה בעת פגישתו עם הסולטן.

הנאמן לו מאוד

ד"ר תאודור הרצל".

(מעובד על פי ב"ז הרצל, היומן ב, הספרייה הציונית, תשכ"ה, עמ' 87)

א. הסבר, על פי הקטע, איזו תועלת תצמח לאימפריה העותמאנית (טורקיה) ואיזו תועלת תצמח למדינות אירופה, מיישוב יהודים בשטח האימפריה העותמאנית. (15 נקודות)

ב. מה רצה הרצל להשיג באמצעות פנייה לסולטן הטורקי ולשליטים אחרים באירופה? במה פניות אלה מבטאות את השקפתו המדינית? (15 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. התנועות לאומיות באירופה

- א.** הצג שלושה גורמים לצמיחה של תנועות לאומיות באירופה במהלך המאה ה-19, והסבר במה סייע אחד מהגורמים שהצגת להתפתחות תנועות לאומיות אלה. (15 נקודות)
- ב.** בחר בתנועה לאומית אחת שלמדת עליה. הסבר את מטרת המאבק הלאומי של תנועה זו, תאר את השלבים העיקריים במאבק, והצג שני קשיים שהתעוררו במהלכו. (15 נקודות)

4. היישוב היהודי בזמן מלחמת העולם הראשונה

- א.** הסבר שתי מטרות של ג'מאל פחה במדיניותו כלפי היישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה, והצג את הצעדים שנקט כדי לקדם מטרות אלה. (15 נקודות)
- ב.** ארגון "הוועד להקלת המשבר" וארגון ניל"י מייצגים דרכי תגובה שונות של היישוב היהודי על מדיניות השלטון העות'מאני בזמן מלחמת העולם הראשונה. הצג את דרכי הפעולה של כל ארגון, והסבר מדוע בחר כל אחד מהם בדרך שנקט. (15 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם **לא** יענו על חלק II (שאלות 5-13). במקום חלק II עליהם לענות על **שלוש** שאלות נוספות בנושא לאומיות (שאלות 14-18 בעמוד 8).

חלק II

בחלק זה שני פרקים. ענה על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7)
או
 פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. עזרא ונחמיה

- א. בחר באחד המנהיגים: עזרא או נחמיה.
 הצג שתיים מפעולותיו העיקריות של המנהיג שבחרת, והסבר את המטרה שרצה להשיג באמצעות כל אחת מהפעולות שהצגת. (14 נקודות)
- ב. הצג את הסמכויות שניתנו למנהיג שכתבת עליו בסעיף א, והסבר הבדל אחד-בין סמכויות אלה לסמכויות שניתנו למנהיג האחר. (6 נקודות)

6. התרבות ההלניסטית והחברה ביהודה

- א. הצג שני מאפיינים של התרבות ההלניסטית. (8 נקודות)
- ב. הצג את ההשפעות של התרבות ההלניסטית על החברה ביהודה בשני תחומים, והסבר את המניעים של היהודים שאימצו תרבות זאת. (12 נקודות)

7. גזרות אנטיוכוס ומרד החשמונאים

- א. הצג את הגזרות שהטיל אנטיוכוס על היהודים, והסבר שתי סיבות לגזרות אלה. (15 נקודות)
- ב. מדוע המשיכו החשמונאים להילחם לאחר ביטול הגזרות? (5 נקודות)

פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד או פראג (לכל שאלה – 20 נקודות).

בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. העיר המוסלמית ותושביה

- א. (1) תאר את העיר המוסלמית בימי הביניים משתי בחינות:
הרכב האוכלוסייה, החלוקה לאזורים שהייתה נהוגה בה.
(2) האם היה בקיומו של רובע יהודי בערים המוסלמיות משום השפלה ליהודים?
נמק.
(12 נקודות)
- ב. הסבר מה היה המעמד המשפטי של היהודים שחיו בעיר המוסלמית בימי הביניים.
(8 נקודות)

9. ההנהגה היהודית בעולם המוסלמי

- א. הצג את הדרך שבה נהגו לבחור את הגאונים בישיבות בבל, והסבר את המניעים לדרך השונה שבה נבחר רבי סעדיה גאון (רס"ג) לתפקיד גאון ישיבת סורא.
(8 נקודות)
- ב. הצג שלושה תפקידים של הגאונים, והסבר כיצד תרמו הגאונים להמשך הקיום היהודי בגולה תחת השלטון המוסלמי.
(12 נקודות)

10. בגדד כמרכז של תרבות ומדע

- א. הסבר שלושה גורמים שסייעו לפריחת התרבות והמדע בבגדד, וציין שלושה תחומים שבהם פריחה זו באה לידי ביטוי.
(15 נקודות)
- ב. הבא שתי דוגמאות להשפעת התרבות המוסלמית על התרבות היהודית בבגדד.
(5 נקודות)

פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. צמיחת ערים באירופה הנוצרית

- א. ציין שלושה גורמים שהשפיעו על צמיחת ערים באירופה הנוצרית בימי הביניים, והסבר כיצד סייעו שניים מהגורמים שצינת לצמיחה זו. (12 נקודות)
- ב. הצג שלושה גורמים שסייעו להפיכת פראג לעיר. (8 נקודות)

12. הקהילה היהודית בעולם הנוצרי

- א. הצג את דרכי ההנהגה העצמית של הקהילה היהודית בעיר הנוצרית. בתשובתך התייחס לתקנות העוסקות באיסורים שונים, בזכויות הפרט ובאמצעי ענישה. (10 נקודות)
- ב. הסבר נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין הקהילה היהודית לבין הקורפורציה הנוצרית בימי הביניים. (10 נקודות)

13. תרבות חינוך ומדע בפראג במאה ה-16

- א. הצג שני ביטויים של פריחת התרבות, המדע והחינוך בפראג במאה ה-16, והסבר את הגורמים שסייעו לפריחה זו. (12 נקודות)
- ב. הצג שתי עמדות של המהר"ל מפראג בנושאים: חינוך ותרבות. (8 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

שים לב!
שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם
מבחן מותאם.
(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא לאומיות. ענה על שלוש מהשאלות האלה.

(לכל שאלה – $13\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)

14. הסבר שני גורמים לצמיחת התנועה הציונית.

15. הסבר את המחלוקת בין "הציונות המדינית" ובין "הציונות המעשית", בנושא העלייה לארץ-ישראל.

16. הסבר שתי מטרות בהקמת "הגדודים העבריים".

17. הסבר שני אינטרסים שרצתה בריטניה לקדם באמצעות הצהרת בלפור.

18. הסבר שני קשיים שנובעים מנוסח הצהרת בלפור.